

KIRK HADİS VE BİBLİYOGRAFYA ÇALIŞMASI

Hüseyin UYSAL*

ÖZET

İçtimai hayatımızın hemen hemen her izine rastlayabileceğimiz Eski Türk edebiyatı, beslendiği kaynaklar bakımından bu izleri oluşturacak derecede bir çeşitlilik taşır. En başta Kur'an-ı Kerim ve hadisler olmak üzere dini ilimler ve bilgiler sanatkârlara ilk inceleme alanları olmuş ve başlıca bir mecra olarak edebiyatımızda yerini almıştır.

Bu çalışmamızda Arap edebiyatında ortaya çıkıp, Eski Türk edebiyatında önemli bir yere sahip olan “kırk hadis” yazma geleneğinin ne zaman başladığı nasıl bir mecrada ilerlediği, edebiyatımızda ne zamandan beri var olduğu ve bu alanda verilmiş en önemli eserlerden olan “İmam Nevevî'nin Kırk Hadis Derlemesi ve Şerhi” hakkında doğurucu bilgiler vermeyi amaçlıyoruz.

Anahtar Kelimeler: Hadis, kırk hadis, çihl hadis, hadis-i erbaîn, İmam Nevevî

GİRİŞ

Hadis kelimesi lügatte: 1) *Peygamberimizin kutsal sözü*, 2) *Hadisten bahseden ilim*¹ manalarıyla yer alır. İstılâhi anlamda hadis ise: söz, fiil, takrîr(onaylamak), halkî (yaratılış) ve hulkî (ahlak, karakter) vasıf olarak nebî SAV izafe edilen her şeydir. *Kur'an ile birlikte hadis Müslümanlara kendi içtimâî bünyelerinin ana temelleri olarak hizmet etmiştir. Çeşitli ilimler bu ikili kaynaktan doğmuştur.*² Edebiyatçılarımız da bu iki kaynaktan sıkça beslenmiş ve bu kaynaklar hakkında eserler vermişlerdir.

“Kırk hadis”, “hadîs-i erbaîn”, “tercüme-i hadîs-i erbaîn”, “şerh-i hadîs-i erbaîn”, “çihl hadis”, “hadîsü'l-erbaîn”, “erbaîn”, “çalış hadis” gibi adlarla anılan kırk hadis türü dinî, ahlaki, toplumsal ve edebî mahiyette ortaya konulan birçok eserle Arap, İran ve Türk edebiyatında çok fazla rağbet görmüş; böylelikle zengin bir dinî edebiyat sahası meydana getirmiştir. Bu türdeki eserlerin yazılmasına sebep olan, yine Hz. Peygamber'in bir hadisidir. Hemen bütün kırk hadis kitaplarının mukaddimelerinde görülen ve son kısmı bazen farklı olarak da yazılabilen, kırk hadislerin tasnifinde veya bunların tercüme ve şerhlerinin yapılmasında temel hareket noktası olan hadis şudur:

من حفظ على اربعين حديثا من دينها بعثه الله تعالى يوم القيامة في زمرة العلماء و الفقهاء

“(men hafıza ‘alâ ümmeti erba’îne hadîsen min emrî dînihâ ba’aşehullâhu te’âlâ yevme’l- kıyâmeti fî-zümret’il- ‘ulemâ’i ve’l-fukahâ’) Ümmetimin içinde dinine dair kırk hadis ezberleyeni Allahu Teala kıyamet gününde fakihler ve âlimler zümresi arasında diriltir.”³ Abdülkadir Karahan ve Selahattin Yıldırım anılan hadisin yanında, kırk hadislerin yazılmalarında,

* Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, e-posta: edibane06@hotmail.com

¹ Ferid Devellioğlu, *Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara, 2005.

² M. Zübeyir Sıddıkî, *Hadis Edebiyatı Tarihi*, trc. Yusuf Ziya Kavakçı, İstanbul, 1966, s.39.

³ İmam Nevevî, *Kırk Hadis Tercüme ve Şerh*, Çeviri: İbrahim Hatiboğlu, Kahraman Yayınları, İstanbul, 2009, s. 6.

*bu türdeki eserlerin içeriğinden, özellikle de mukaddimelerinde müelliflerin işaret ettiği hususlardan hareketle başka sebeplerin de olduğunu belirtirler.*⁴ Bu sebepleri şöyle sıralamak mümkündür:

1. İslami kültürde kırk sayısı ile ilgili inanışlar.⁵
2. Hz. Muhammed'in şefaatine nail olmak,
3. Hayır dua almak, rahmetle yâd edilmek,
4. Sıkıntıları unutmak, faydasız geçen zamanı telafi etmek,
5. Dinî emirlere ve halka hizmet etmek,
6. Daha önce bu türde eser verenlere benzemek, bu geleneği devam ettirmek,
7. Dost veya talebe ricasını yerine getirmek,
8. Hadis ilminde veya edebiyatta bilgili olduğunu göstermek,
9. Ulema sınıfında itibarlı görünmek,
10. Bazı konuları açıklamak, ders olarak okutulacak bir eser bırakmak,
11. Maddi sebepler, büyüklere hoş görünmek.

Hicri II. asırdan itibaren erbain hadis, İslam coğrafyasında, İslam ilimlerinde ve edebiyatlarında birçok eser kaleme alınmıştır. Yukarıda sıraladığımız sebeplere ek olarak Hz. Peygamberin şefaatine nail olma, cehennem korkusu ve cennet ümidi, hayırlara vesile olma ve zamanını en güzel şekilde değerlendirme, hadis ilmi ve edebiyatında hüner sahibi olduğunu gösterme, bazı emirleri, içtimai hayatı ilgilendiren konuları dini yönden anlatma ve maddi menfaat sağlama amacıyla kırk hadis tercüme ve şerhleri yazılmış ve hayli de rağbet görmüştür.⁶ Bu amaçlarla her Müslüman şair, kırk hadis derlemeyi bir görev bilmiştir.

Bu konunun bir diğer dayanağı olan hadis ise şöyledir: “Sizden burada bulunanlar, bulunmayanlara ulaşırsın” ve “Allah (c.c.) sözlerimi işitip muhafaza eden ve işittiği gibi

⁴ Abdülkadir Karahan, *İslâm-Türk Edebiyatında Kırk Hadis*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1991, s. 5-18.

⁵ Kırk sayısı ile ilgili inanışlar İslami kültürde önemli bir yer tutar. Bu sayıyla ilgili olarak Abdülkadir Karahan'ın yukarıda adı geçen eserinden başka şu kaynaklara bakılabilir:

Abdülkadir Karahan, “İslâmiyette 40 Adedi Hakkında”, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi TDE Dergisi, Cilt IV, Sayı 3, 1951, s. 265-273.

Annemarie Schimmel, *Sayıların Gizemi*, Çev.: Mustafa Küpüşoğlu, Kabalcı Yayınları, İstanbul, 2000.

Necip Asım, “Kırk Sayısının Aslı”, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkiyat Mecmuası, Cilt II, 1926, s. 390-392.

Kerim Yund, “Türk Dilinde Kırk”, Türk Dili, Cilt II, Sayı 23, 1953, s. 749-752.

H. Avni Yüksel, “Türk Folklorunda Kırk Sayısı”, Milli Kültür, Sayı 9, 1982, s. 43-46.

⁶ Müzahir Kılıç, “Edebiyat Tarihi Bakımından Kırk Hadisler”, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Sayı 18, 2001, s. 91.

başkalarına ulaştıran kimselerin yüzünü ak etsin.” İşte bu sözler ışığında Peygamberimizi rehber edinen şairler onun kavî ve fiili hadislerinden, İslam’ın özünü anlatan hadisleri derlemişlerdir. Bu sayı genelde kırk olmakla birlikte bazen kırktan daha az ya da daha fazla olmuştur. Örneğin seksen ve yüz hadis derlemeleri de yapılmıştır. Derlenen hadisler manzum, mensur ve nazım-nesir karışık halde verilebilir. Bu derlemeler sadece hadislerden ibaret olabildiği gibi kısa açıklamalar ya da Türkçe tercümeleriyle birlikte sunulduğu olmuştur.

Abdülkadir Karahan adı geçen eserinde, kırk hadisleri şöyle bir tasnife tabi tutmuştur:⁷

A. Şekil bakımından

1. Mensur olanlar
2. Nesir-nazım karışık olanlar
3. Manzum olanlar

B. Muhteva bakımından

1. Muhtevanın şekli

- a. Yalnız hadis metinleri
- b. Kısa izahlar veya tercüme ve izahlarla hadis metinleri
- c. Ayet ve hadisler veya meviza ve hikâyelerle takviye edilenler

2. Seçim prensibine göre

- a. Kutsi hadislerden seçilenler
- b. Peygamberin hutbelerinden seçilenler
- c. Senetleri sahih hadislerden seçilenler
- ç. Zıt isnatlı, 7 ve 10 ile alakalı veya isnatsız hadislerden seçilenler
- d. 40 rakamına dayanılarak tertip edilenler
- e. Ezberlenmesi kolay ve kısa hadislerden seçilenler
- f. Veciz, camialı hadislerden seçilenler
- g. Fasih ve sahih hadislerden seçilenler

⁷ Abdülkadir Karahan, *İslâm-Türk Edebiyatında Kırk Hadis*, s. 20-39.

h. Noktasız harflerden seçilenler

3. Muhtevanın mahiyeti (konu)

a. Kur'an'ın faziletleri

b. İslamın şartları

c. Hz. Muhammed, âl ve ashabı

ç. Tasavvuf ve tarikat

d. Dünyevi meşgaleler ötesi

e. İlim, âlim

f. Siyaset ve hukuk

h. Cihat

ı. Toplumsal ve ahlaki hayat

i. Bir kavim, bir bölge veya bir şehrin fazileti

j. Tıp

k. Mizah ve mutayebe

l. Hüs-n-i hat

m. Aynı anda birden fazla konuyu ele alanlar.

Kırk hadis derlemeleri, edebiyatımızda diğer İslam ülkeleri edebiyatlarına nazaran daha gelişmiştir. Bunun sebebinin de hadis kaynaklarının Arapça kaleme alınması ve bol ciltli olması sebebiyle Anadolu coğrafyasında yaşayan Arapça bilmeyen halkın bu hadislerin hepsine ulaşması güç bir durumdu. Bu sebepten âlimler belli konular başta olmak üzere, çeşitli konularda kırk hadis derleyip eser vücuda getirmişlerdir.

Hadislerin seçiminde ise şu özellikler dikkate alınmıştır;

- 1- Sahih⁸ hadis olmaları
- 2- Ezberlenmesi kolay olmaları

⁸ Ahmet Yücel, *Hadis Tarihi ve Usûlü*, İFA V Yayınları, İstanbul, 2010, s.57.: Adalet ve zabt sahibi râvilerin muttasıl bir isnadla rivâyet ettikleri şâz ve muallol olmayan hadislerle denmektedir.

- 3- İslam ahlakının temel esaslarını ele alması (Faydası çok olmaları)
- 4- Allah'a itaate götüren konuları ihtiva etmeleri

İslam edebiyatında "Hadis-i Erba'în"lerin sayısı çok olmakla birlikte başlıcaları sıralanılacak olursa;

A) Arapça erbainler:

Arap edebiyatında Abdullah Marvâzî ile başlamış olup, XII. yüzyıldan beri devam etmektedir. En ünlü kırk hadis eseri İmam Nevevî'nin Kırk Hadis kitabı olmakla birlikte Karahan'a göre 193 tane kırk hadis derlemesi yapılmıştır.⁹

B) Farsça çihil hadisler:

Bu tarz ilk olarak Fars görülmektedir. Faravi el-Harami'nin "Tabibe'I-Kulllb" eseri bu tarzın Fars edebiyatındaki ilk örneğidir. En ünlü örneğini isme Camî derlemiştir. Bu türde Fars edebiyatında 32 eser kaleme alınmıştır.

C) Türkçe Kırk Hadis Kitapları:

Bu müstesna türde Türk edebiyatında birçok eser verilmiş olup bu konu üzerinde ehemmiyetle durulmuştur. *Kırk hadis tercüme ve şerhlerine edebî bakımdan en fazla ilgi gösteren ve birinci sınıf sanatkârların kalemiyle bu sahada en çok manzum örnek verenler Türkler olmuştur.*¹⁰ Osmanlı müelliflerinin Arap ve Fars dillerinde kaleme aldıkları kırk hadisler de vardır. Fakat bunlardan hiçbiri, Türklerin ana dilleri ile yazdıkları kırk hadis tercüme ve şerhleri derecesinde edebî-didaktik bir değere ulaşamamış ve Türkçede olduğu nispette bu sahanın ilk plandaki mahsulleri arasına girememiştir.

Karahan, adı geçen eserinde Türk edebiyatındaki kırk hadis mütercimlerini zaman sırasına göre bir liste hâlinde vermiştir.¹¹ Edebiyatımızdaki kırk hadis mütercimleri şunlardır:

XIV. asır

Mahmud b. Ali (öl. 761/1360)

XV. asır

Ali Şîr Nevâî (1441-1501)

XVI. asır

⁹ Abdülkadir Karahan, *İslâm-Türk Edebiyatında Kırk Hadîs*, s.5.

¹⁰ Abdülkadir Karahan, "Kırk Hadîs Tercümelerine Umumî Bir Bakış", s. 1. Yayınlanma yeri: http://istanbul.edu.tr/enstituler/turkiyat/kutuphane/metin/1951_1_10/1951-1_10_10_A_KARAHAN.pdf (Erişim Tarihi: 02.12.2013)

¹¹ Abdülkadir Karahan, *İslâm-Türk Edebiyatında Kırk Hadîs*, s. 311.

Hazîni (trc. 930/1524)
Usûli (öl. 945/1538)
Emir Mukaddes (trc. 951/1544)
Melâmî Dede (trc. 960/1553)
Fuzûli (öl. 963/1556)
Merdûmî (öl. 970/1563)
Nev'î (trc. 977/1569)
Abdülmecid b. Nasuh (trc. 978/1570)
Âşık Çelebi (trc. 979/1571)
Fevrî (öl. 978/1571)
Selâmî Mustafa (öl. 993/1585)
Mecdî (öl. 995/1587)
Âli (trc. 1005/1597)
Harîmî, Ali Dede Bosnavî (öl. 1007/1598)
Ali b. Mustafa (XVI. asır)
Rihletî (XVI. asır)
XVII. asır
Hâkânî (trc. 1012/1603)
Seyyid Kadrî (III. Mehmed devri, 1595-1603)
Feyzî-i Kefevî (öl. 1025/1616)
Kemâleddin Mehmed (959-1090/1552-1621)
Okçu-zâde (öl. 1039/1630)
Ankaralı İsmâîl Rüsûhî (öl. 1041/1631)

Sehî Mehmed (öl. 1055/1645)

Hibrî Ali (öl. 1080/1669)

Abdurrahman Hibrî (öl. 1087/1676)

Nâbî (trc. 1085/1674)

Abdülkerim Celvetî (öl. 1100/1689)

Süleyman İzmirî (öl. 1102/1691)

Fethî-i Karamanî (öl. 1106/1694)

XVIII. asır

Abdullah b. Mehmed (trc. 1115/1703)

Osman-zâde Tâ'ib (trc. 1120/1708)

İshak Hocası Ahmed (öl. 1120/1708)

Hikmetî (III. Ahmed devri, 1703/1730)

Hasan b. Ali (trc. 1122/1710)

Süleyman Fâzıl (öl. 1134/1722)

Vahdetî Osman (öl. 1135/1723)

Bursalı İsmail Hakkı (trc. 1137/1724)

Münif (trc. 1146/1733)

Abdülgaftar Kırımî (öl. 1157/1744'ten sonra)

Urfalı Nüzhet Ömer (öl. 1192/1778)

Turhal Şeyhi Mustafa (öl. 1197/1783)

Seyyid İbrâhim (öl. 1197/1783)

Müstakim-zâde Sâdeddin (trc. 1200/1786)

Süleyman Feyzî Efendi (öl. 1212/1797)

Kırk hadis türünde eserler, sadece Arap, Fars ve Türk dillerinde yazılmamıştır. Urduca kırk hadisler olduğu gibi, Endonezya ve Güney Afrika'da kaleme alınan kırk hadisler de vardır. Karahan, Urdu dilinde yazılmış 7, Endonezya'da ve Güney Afrika'da basılmış birer kırk hadis tespit etmiştir.¹²

SONUÇ

Bu çalışmayla, edebiyatımızda ve diğer İslam ülkelerinin edebiyatlarında kırk hadis türünün yerini ortaya konulmaya çalıştık. Kırk hadis çalışmalarının ne zaman başladığını, bu çalışmalarının başlamasında sanatçıları harekete geçiren etkenlerin neler olduğunu, hadis türü hakkında eser verilirken nelere dikkat edildiğini ve çeşitli coğrafyalarda ortaya çıkan bu türün tarihi gelişimini edebiyat sahaları temel alınarak inceledik. Bu çalışmamızı yaparken edebî konuda yapılmış araştırmaların yanında dinî bir tür olması münasebetiyle ilahiyat alanında bu konuda yazılmış eserlere de başvurduk ve vesileyle çalışmayı okuyanların, türün hem dinî boyutunu hem de edebî boyutunu bir arada bulabilecekleri kanaatindeyiz. Yine benzer amaçla eserin son bölümünde ise bu konuda çalışma yapacaklara yardımcı olması için Türk edebiyatında kırk hadis türünde yapılmış çalışmaların bibliyografyasına yer verdik.

¹² Abdülkadir Karahan, *İslâm-Türk Edebiyatında Kırk Hadîs*, s. 355.

TÜRK EDEBİYATINDA KIRK HADİSLER ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Akay, Hasan. “Nâbî'nin Manzum Kırk Hadis Tercümesi”, İslâmi Edebiyat, Sayı 2, 1989, s. 9-13.

Aksoy, Hasan. Mustafa Ali'nin Manzûm Kırk Hadis Tercümeleri, İstanbul, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfi Yayınları, 1991.

Aksoy, Hasan. “Fevrî'nin Manzûm Kırk Hadis Tercümesi”, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı 13-15, 1995-1997, s. 121-130.

Aksu, Cemal. “Hanîf'in Manzûm Kırk Hadis Tercümesi Şerhi”, İlmî Araştırmalar, Sayı 17, 2004, s. 17-34.

Aşkın, Mehmet. Darekutnî'nin Kırk Hadis Adlı Eseri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1989.

Ata, Aysu. Nehcü'l-Ferâdis, Cennetlerin Açık Yolu III (Dizin-Sözlük), Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 1998.

Ceyhan, Âdem. “Usûlî'nin Hadis ve Vecize Tercümeleri”, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi TDE Dergisi, Sayı 30, 2003, s. 147-188.

Cihan, Sadık. “Taşköprüzâde Ahmed Efendi'nin ‘Letaifü'n-Nebî’ İsimli Kırk Hadîsi” Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Dergisi, Sayı 4, 1980, s. 41-77.

Cihan, Sadık. “Nüzhet Ömer Efendi ve Hadîs-i Erba'ın Tercümesi”, On Dokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı 5, 1991, s. 35-67.

Cihan, Sadık. “Şeyhî ve Hadîs-i Erba'ın Tercümesi”, On Dokuz Mayıs Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Sayı 9, 1997, s. 5-27.

Durak, Hasan Hüseyin. Usfûrî'nin Kırk Hadis Şerhinin Tahkîk, Tahrîc, Terceme ve Tenkidi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002.

Durmaz, Ahmet. Urfalı Nüzhet Bin Ömer Efendi (Hayatı, Eserleri) ve Erbaîni, Yayınlanmamış Lisans Tezi, Erzurum, Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi, 1976.

Fırat, İbrahim. Beyhakî'nin Kitâbü'l-Erba'ın'ı (Tahkîk, Tahrîc ve Taktîm), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998.

Gültekin, Ayşe. İsmail Hakkı Bursevî'nin Kırk Hadis Şerhi Üzerine Tahrîc ve Tenkid Çalışması (Son 20 Hadis), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996.

Gültekin, Hikmet. İsmail Hakkı Bursevî, Kırk Hadîs Şerhi Transkripsiyonu ve Hadîslerin Tahrîc ve Tenkîd Kiriği (İlk 20 Hadis), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996.

İsmail Hakkı Bursevî. Şerh-i Hadîs-i Erbaîn, Haz.: Mustafa Utku, Bursa, Uludağ Yayınları, 1999.

Karahan, Abdülkadir. "Kırk Hadîs Tercümelerine Umûmî Bir Bakış ve Ankaralı İsmail Rûsûhî'nin Tercüme-i Hadîs-i Erba'în'i", İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkiyat Mecmuası, Cilt X, 1951-1953, s. 235-242.

Karahan, Abdülkadir. "Hadîs-i Erba'în Nev'inin Doğuşu ve Âmilleri", Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt I, Sayı 1, 1952, s. 76-82.

Karahan, Abdülkadir. "Tercüme Edebiyatından Nümûneler Üzerine Çalışmalar I: Câmî'nin Erba'în'i ve Türkçe Tercümeleri", İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi TDE Dergisi, Cilt IV, Sayı 4, 1952, s. 345-371.

Karahan, Abdülkadir. "Hakanî'nin Kırk Hadis Tercümesi", Türk Dili, Sayı 16, 1953, s. 199-203.

Karahan, Abdülkadir. "Tercüme Edebiyatından Nümûneler Üzerine Çalışmalar II: Türk Edebiyatında Arapçadan Nakledilmiş Kırk Hadîs Tercüme ve Şerhleri", İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi TDE Dergisi, Cilt V, 1953, s. 59-84.

Karahan, Abdülkadir. "Abdurrahman Câmî'nin Seyyid Osmanzâde Tarafından Tercüme Edilmiş Bilinmeyen Bir Kırk Hadîs Tercümesi", Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Dergisi Prof. M. Tayyib Okıç Armağanı, 1978, s. 71-86.

Karahan, Abdülkadir. İslâm-Türk Edebiyatında Kırk Hadîs. Ankara, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1991.

Kaşıkçı, Ali Rıza. Kırk Hadis, Haz. Mahmut Kanık-Fatma Z. Kavukçu, Ankara, Hece Yayınları, 2006.

Kılıç, Müzahir. Hâkânî: Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Eserleri ve Hadîs-i Erba'în'in Tenkitli Metni, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1993.

Kılıç, Müzahir. "Edebiyat Tarihi Bakımından Kırk Hadîsler", Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi Prof. Dr. M. Sadi Çöğenli Özel Sayısı, Sayı 8, 2001, s. 93-101.

Korkmaz, Seyfullah. "Nâbî'nin Manzûm Kırk Hadîs Tercümeleri", Türk Kültürü, Sayı 459, 2001, s. 404-420.

Koyunoğlu Müzesi'nde Kırk Hadis Mecmuası, Şehrî İbrahim, Haz. Mustafa Çıpan-Ahmet Efe, Konya, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, 2003.

Köse, Semra. Nev'î'nin Üç Eseri: Nevâ-yı Uşşâk, Faslün fi-fazîlet'il-Işk, Terceme-i Hadîs-i Erba'în, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2001.

Küçük, Sebahattin. "Münîf'in Kırk Hadîs Tercümesi", Ankara Üniversitesi DTCF Türkoloji Dergisi, Cilt XII, Sayı 1, 1997, s. 89-107.

Kürkçüoğlu, Kemal Edip. Fuzûlî Kırk Hadis Tercümesi, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi, 1951.

Necip Asım. "Hadîs-i Erba'în Tercümeleri" Millî Tettebbular Mecmuası, Cilt II, Sayı 4, 1331, s. 143-165.

Nehcü'l-Ferâdis, Cennetlerin Açık Yolu I (Metin), II (Tıpkıbasım), Haz.: Janos Eckmann, Yayımlayanlar: Semih Tezcan-Hamza Zülfikar, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2004.

Nevevî. Kırk Hadîs Tercüme ve Şerhi, Trc.: İbrahim Hatiboğlu, İstanbul, İnsan Yayınları, 1990.

Niyazioğlu, Ahmed Cemâl. Tirmizî'den Erbaûn Hadîs, İzmir, Anadolu Matbaası, 1994.

Sevgi, Ahmet. "Âşık Çelebi'nin Kırk Hadîs Tercümesi Üzerine Bir İnceleme", Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 2, 1988, s. 43-53.

Sevgi, Ahmet. "Azmi'nin Hadîs-i Erba'în Tercümesi", Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Sayı 9, 2001, s. 107-132.

Sevgi, Ahmet. "Câmî'nin Kırk Hadîsi'nin Türkçe ve Arapça Manzûm Bir Tercümesi Üzerine", Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türklük Araştırmaları Dergisi Âmil Çelebioğlu Armağanı, Sayı 7, 1993, s. 517-536.

Sevgi, Ahmet. "Mevlânâ Cemâl Efendi'nin Manzûm Kırk Hadîs Tercümesi", İslâmî Edebiyat Dergisi, Sayı 3, 1988, s. 25-27.

Sevgi, Ahmet. "Müfid'in Arapça Manzûm Kırk Hadîs Şerhi", İslâmî Edebiyat, Cilt III, Sayı 1, 1990, s. 9-13.

Sevgi, Ahmet. Molla Câmî'nin Erba'în'i ve Manzûm Türkçe Tercümeleri, Konya, 1999.

Sevgi, Ahmet. Tuhfetü'l-İslâm (Manzûm Kırk Âyet ve Kırk Hadîs Tercümesi), Konya, 1993.

Sırma, İhsan Süreyya. "II. Abdülhamid'in Hilafeti Hakkında Yazılmış Bir Risale ve Bununla İlgili Kırk Hadis", İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi, Sayı 33, 1980-1981, s. 375-400.

Ünal, İsmail Hakkı. "İslâm Kültüründe Kırk Hadîs Geleneği ve Şeyh Hâmid-i Vefî'nin Hadîs-i Erba'în Şerhi", Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt XXXIX, 1999, s. 137-146.

Yıldırım, Selahattin. Osmanlı'da Kırk Hadîs Çalışmaları 1, İstanbul, Osmanlı Hadîs Araştırmaları, 2000.

Yıldız, Âlim. “Okçu-zâde Mehmed Şâhî ve Manzûm Kırk Hadîs Tercümesi: Ahsenü'l-Hadîs”, Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt XVII, Kış-İlkbahar 2003, s. 115-148.

Yılmaz, Ali. “Edebiyatımızda Kırk Hadisler”, İlim ve Sanat, Sayı 15, 1987, s. 85-88.

Yılmaz, Hasan Kâmil. Tasavvufî Hadis Şerhleri ve Konevî'nin Kırk Hadis Şerhi, İstanbul, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1990.

KAYNAKÇA

- 1- Devellioğlu, Ferid, *Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara, 2005.
- 2- Karahan, Abdülkadir, *İslâm-Türk Edebiyatında Kırk Hadîs*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1991.
- 3- Karahan, Abdülkadir, “Kırk Hadîs Tercümelerine Umumî Bir Bakış”, s. 1. Yayınlanma yeri: http://istanbul.edu.tr/enstituler/turkiyat/kutuphane/metin/1951_1_10/1951-1_10_10_A_KARAHAN.pdf (Erişim Tarihi: 02.12.2013)
- 4- Kılıç, Müzahir, “Edebiyat Tarihi Bakımından Kırk Hadisler”, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Sayı 18, 2001.
- 5- Nevevî, İmam, *Kırk Hadis Tercüme ve Şerh*, Çeviri: İbrahim Hatiboğlu, Kahraman Yayınları, İstanbul, 2009.
- 6- Sıddıkî, M. Zübeyir, *Hadis Edebiyatı Tarihi*, trc. Yusuf Ziya Kavakçı, İstanbul, 1966.
- 7- Yücel, Ahmet, *Hadis Tarihi ve Usûlü*, İFAV Yayınları, İstanbul, 2010.